

VII De eodem tertius sermo

Si videro in

manibus eius figuram clavorum
et mittam manum meam in locum
clavorum. Job. xx.

Dicit Gregorius plus nobis thome infidelitas ad hunc quam discipulorum credentium fidelitas quia dum ille palpando ad fidem rediret nostra mens omni dubitatione posita in fide solidat. Nos autem verba proposita non sub significatione infidelitatis sed magnanimitatis accipimus: persequentes magna fiducia quam ad deum sine hesitatione habuit quia nisi mitteret manus in latroem credere recusabat. nihil dubitans nisi a deo se curare acciperet quicquid sperare fiduciali ter potuisset. et hanc eius fortem constantiam hic sequimur ut eadem informari ipsum quibus possumus imitemur. nam quod audebat obtruncare iuxta verbum promissionis Marthei. et Amen dico vobis quicquid orantes petitis credite quia accipietis et fiet vobis. Expeditis ergo supra duobus apostolorum verbis in duobus sermonibus tertium eius verbum et quartum sub verbi sermone compendio coartamus. ne ex pluritudine redium generet. Sicut igitur beatus apostolus in primo verbo nobis proposuit in re inquisitione in secundo de inuere via progressionem sic in isto tertio verbo propositio de magnanimitatis deuotione. quod ad magnum nostre salutis profectus est necessaria supermodum. Mens enim que pusillanimitas est sic parum proficit. sic fidens et audax deuotio que quid preterit impetrabit. Unde Bernardus. Quamquam quis sperare potuerit tantum est sine dubio accepturus imo in infinitum amplius ita suaue si tamen talis audacia non ex merito presumptioe sed ex diuine virtutis inspectione habet ortum. Unde idem ait. Donec habeat perfecte desiderare non potest sed nec perfecte habere donec perfecte desideret. Grego ad magna desideranda deuotione nostram ad magnanimitatis audaciam excitare et prouocare valeamus quatuor sunt in nobis acquiritur: et quatuor in deo consideranda.

Prima quatuor in nobis acquirenda sunt ista scilicet conscientie puritas. feruens caritas. bonorum operum multiplicitas. et multitudo dei et hominis familiaritas. hec si inuicem nostra habuerimus spem nostram et fiduciam erigunt. et ad magna desideranda coram deo faciunt nos audaces. Primo ergo plantemus in nobis puritatem. quam tunc acquirimus si omne quod rem ordet conscientiaz pijs exercitijs et deuotis affectibus exhaurimus. tamdiu hoc agentes et cum augmento exercitiorum continuantes. quousque conscientia peccatorum pondere prius oppressa aliquid in spe venie respiret. exhaurientes nihilominus reliquias peccatorum quousque omnino suspecto timore expulso de remissione peccatorum ex infusa quadam iocunda leticia fiducialiter conscientia supersperet. Cum enim spiritus peccatorum euulsis inter nos et deus non iacet medium quod conscientiam humiliet deturcat et sugillet. tunc leuare faciem possumus et presumere altiora. De hac fiducia ex puritate pueniente dicit Iohannes. Si conscientia nostra non reprehenderit nos fiduciam habemus ad deum. de qua Bernardus. Quid audeat cor mundum et conscientia pura. Sicut enim mens mali conscia suo semper pondere premitur ad infima. sic exonerata malis ad superna erigitur et audaci fiducia audeat magna. Secundo plantemus in nobis caritatem. quam ex supposita prima gratia faciliter acquirimus. quippe que ex pura caritate habet ortum. hanc enim legem et virtutem habent diuine gratie propria gratia ex altera generetur. Sic enim dicitur Gen. i. Quod unumquodque habet sementem sui generis in semetipso. et ideo anima sentiens se remissionem peccatorum a domino accepisse. continere se non poterit nisi dirigatur in dulcorem que vix caritas crescit et proficit. et ex continuo beneficiorum intuitu incipit calefcere et feruere. Sic enim dicit beatus Augustinus. Ad dei dilectionem in nobis excitandam nutriendam et augmetandam nihil ita valet sicut beneficiorum eius frequens et diligens recordatio. que cum sic profecerit audeat magna. Hic dicit gre. Plus diligit qui plus presumit. De qua audacia dicit Bernardus. Caritas reuerentiam nescit.

Sermo.

claudit oculos maiestati. dissimulat meri-
ta. et urgente virtute propria audet magna
Tercio sup addamus prioribus bonorum
operum multiplicatam que necessario sequitur
ex predictis. Non enim vacue caritati credit. sed
solum illi que operibus comprobatur. **Hinc Job.**
xx. Si precepta mea seruaueritis manebitis
in dilectione mea sicut et ego precepta patris mei
seruavi et maneo in eius dilectione. **Hic greg.**
De dilectione conditoris lingua mea vita re-
quirat. et subiugit. Nunc enim est amor dei
ociosus. operatur enim magna si est. si vero ope-
rari renuit amor non est. qui amor licet sine
operibus virtute dono dei hominibus infundatur. faci-
lime tamen euanescat nisi bonis operibus iugiter nu-
triat. **Sic enim de puerbi. xvi.** Cum dese-
cerint lingua extinguet ignis. bona enim opera
sunt tanquam substratorum mentem eleuans fidu-
cialiter ad deum. **Quarto** crescit audacia ex
mutua dei ad hominem et hominis ad deum fami-
liaritate. qui enim familiariter se frequentant
audet presumere a se magna familiaritas au-
tem hominis ad deum nutrit et perficitur ex crebris
cogitationibus. frequentibus et sanctis meditatio-
nibus. peculiaribus orationibus. et a frequentia hominum
alienationibus. et viceversa ex dei ad homines
inspirationibus. visitationibus. consolationibus. in-
ternis ammonitionibus. in quibus dum gustatur quod
dulcis est dominus ex hoc ad magnam audaciam per-
uenitur. ut homo audeat tam magna deside-
rare que omnium hominum merita excedunt. **Hic ber-**
nar. Crebra visitatio dat familiaritatem. fami-
liaritas ausum. ausus gustum etc. **Verum** quia in
predictis quatuor nequaquam nos deo idoneos
exhibemus. eo quod in predictorum fecibus profunda-
ti nos erigere non valeamus. ideo caput de
sterquilinio erigamus bona domini que etiam
quosque despatos subleuant preplantantes quod et
fecisse legimus magnos sanctos. sic enim dicit
psal. **Ego sum pauper et dolens salus tua deus**
suscepit me. Cum enim suam inspiceret miseri-
am: consternatus animo dixit. **Ego sum pauper**
et dolens. cum autem pauper erectus sursum aspice-
ret dei sublimia iocundatur dixit. et salus tua
deus suscepit me: ac si paucis verbis diceret
Et si miser sum in me. diues tamen sum in te
Cui simile dixit Bern. **Ego** quod diu me respi-
cio in amaritudine moratur oculus meus. si

aut sursum suspexero sed domine miserationis
auxilium: tripabit moram amarum visionem mei le-
ta dei. **Sunt** ergo quatuor que in deo confi-
derata supra modum faciunt nos audaces: scilicet
veritas promittentis. facilitas omnipotentis.
caritas volentis. et dignitas largientis. **Primum**
quod supra modum nos erigit est ve-
ritas promittentis. qui promittens cum non so-
lum sit verus: imo in abstracto sit veritas e-
terna a deo ut sue promissionis iota minimum
impossibile sit irritari. quia mentiri non po-
test. nihilominus tamen iurauit se daturum
quicquid desiderare possumus vel audemus?
sic enim dicit **Marci. xi.** Amen dico vobis
quicquid orantes petieritis credatis quod ac-
cipietis etc. **Hinc Sapien. xij.** Iuramenta et
conventiones dedisti bonarum promissionum.
Promisit enim nobis spiritus sanctum in pre-
senti regnum celorum vitam eternam et seip-
sum. quod patet tam ex veteri quam ex nouo
testamento ex preallegatis. **Unde petrus.** Pre-
ciosa promissa nobis donauit. **Verum** quia multi
ti veraces sunt qui promissa soluere non pos-
sunt. **Secundo** consideretur in deo facilitas
omnipotentis qui solo nutu voluntatis sue
potest soluere omnia que promittit: dicente
psalmista. **Omnia** quecumque voluit domi-
nus fecit etc. **Item Sapien. xij.** Subest tibi
cum volueris posse. **Et iterum Ecclesiast. xi**
Facile est in oculis dei subito honestare pau-
perem. **Unde** dicitur homines qui pusillanimitate pre-
sumunt non audent petere magna dicit **Job. xij.**
Quasi nihil possit facere omnipotens sice-
stimabant eum. **Unde** dominus dixit apostolus
ad huc modice fidei existentibus. **Usque** modo
non peristis quicquam licet enim tunc peterent
tamen respectu eius quod daturus erat qua-
si nihil petebant. **Sed** esto quod aliquis sit ve-
rax in promittendo: facilis in soluendo. mi-
nus autem diligat eos quibus dona et bene-
ficia sunt promissa addatur tertium videli-
cet caritas: que prioribus addita multum cog-
git. **Tercio** ergo consideranda est caritas lar-
gentis: que maior est super singulos electo-
rum quam sit spatium inter celum et terram:
adeo ut quemlibet electum plus diligat quam
omnis creatura angelorum et hominum diligat
deum. quippe cum finitum et infinitum nullam adiuicem

bent comparationem quis ergo non videat
 quod delectabilis sua bona tribuat sic dilectis.
 De hac caritate dicit **Jo.** Maiore caritatem
 nemo habet quod exponit **Bern.** dicit. Tu
 maiore habuisti obone ihesu. quia animam tu
 am posuisti pro inimicis tuis. Nam si in apo-
 stolum cum adhuc inimici essemus reconcilia-
 tum sumus deo pro morte filii sui. Quid modo a-
 taliter reconciliatis continere poterit au-
 t quomodo taliter vtriusque apostoli: non omnia nobis cum illo
 videretur qui vtriusque nos audaces faceret in peten-
 do dicit **Luce. xi.** Si ergo vos cum sitis mali:
 nolitis bona dare filiis vestris: quomodo
 quis potest referre de celis dat spiritum bonum pro se.
 Sic si dicit. Si omnes patres quomodo iniqui
 imo omnes patres cupiunt filios suos bona:
 qui potest capere capiat. quanto affectu deus pater
 vult et desiderat vobis bonum. Sed esto quod v-
 nus beatus omnia prius dicta: si autem degeneris
 nis humiliter conditio sit et indignus ex hoc so-
 lo restringitur et ne magna possit facere prohibe-
 tur. Quarto consideret in deo dignitas infi-
 mita qui tam propter sui dignitatem quam diuinitatem
 immensitate quantum in ipso est non potest dare pro-
 ua. Si enim rex diues et inditus rogatus pro
 munere daret fabam valde ridiculosum esset
 quanto magis deus cuius dignitatis et magni-
 tudinis non est numerus neque finis. **Ubi** **Esai.**
lvi. Celi sedes et scabellum terra est pedum eius?
 Unde et si nos indigni sumus ut magna non
 deat nobis dare. ipse tamen cum sit dignissimus
 dignissime dabit magna. et hoc est quod dicit **E-**
zechi. Non propter vos ego faciam sed propter
 nomen meum magnum. **Et** **his** quatuor
 sideratibus deus sanctos suos ita inebriat et
 facit magnanimes. ut non modo quecumque sua
 sed audeat petere ipsum deum omnia sua audeo
 dicere pro nihilo reputares nisi eis tribuat se-
 metipsum. **Quoniam** si hoc non perit moyses
Exodi. xxxi. cum dicebat. Si inueni gratiam
 in conspectu tuo. ostende mihi faciem tuam ut sciam
 te. et sponsa in **Ca. i.** Indica mihi ubi cubes
 in meridie. In hunc ergo affectum cum magni-
 facit puenit et aliquandiu in eo decocit su-
 cant. ut videlicet fiant humiliores et a pul-
 veribus peccatorum mundiores tunc ruit in ample-
 xibus dicens. Ecce assum. Ex cuius plenitudine de-
 us tota trinitas animam mirifice illustrabit. que

scilicet anima diuinitus afflata duplici affectu:
 videlicet reuerentia et amore tamquam duobus brachijs
 vtriusque ait **Bernardus.** dilectum apprehendit am-
 plectitur et stringit dicens ex profundissima ami-
 ratione et ex intimissima dilectionis flagratione
 illud quartum verbum thome quod in princi-
 pio posuimus scilicet dominus meus et deus meus
 Unde sicut thomas ex visu et contactu deum
 patrem intelligens ineffabili gaudio repletus
 clamauit. Dominus meus et deus meus. ita anima
 sancta vtriusque ait **Bernardus.** ex virtute qua imitatur
 et caritate qua inflammat deum patrem intel-
 ligens ex affectu admirationis et gaudij inebri-
 ata clamat dominus meus et deus meus: sen-
 tiens sibi veraciter exhiberi quod filius promissus
 sit **Johanni. xiiij.** dicens. Ad eum veniemus et man-
 sionem apud eum faciemus. ponens hec verba
 in plurali propter trinitatem personarum. quod expo-
 nens **Bernardus.** dicit. Tanta est dignitas verbi
 tantaque beniuolentia patris circa bene affecta-
 ram et bene compositam animam. ut non modo ad
 eam veniat sed et mansionem apud eam faci-
 ant tam pater enutritus quam filius eruditus ita
 ut singule persone in diuinitis singulas anime
 potentias illustrent sua virtute pariter et im-
 mutetur. Nam ex patris presentia voluntas a-
 more inflammat. ex filij presentia intellectus
 sapientia illustratur. ex spiritus sancti autem
 dulcedine memoria dulcoratur. De his tri-
 bus dicit **Bernardus.** et primo de patre. Quid
 est preter venire ad animam: afficere ad amorem
 patris enim diligere est. et ideo patris adue-
 tus ex infusa dilectione comprobatur. De fi-
 lio autem dicit. Quid est verbum venire ad
 animam: erudire ad sapientiam. nam si sen-
 sero mihi aperire sensum ut intelligam scrip-
 turas aut sermonem sapientie quasi ebulli-
 re ex intimis. aut infuso lumine desuper re-
 uelari misteria. aut certe expandi mihi qua-
 si quoddam largissimum celi gremium et vo-
 beriores desursum influere animo medita-
 tioni ymbres non ambigo sponsum id est fi-
 lium adesse. verbi si quidem hec copie sunt et
 de plenitudine eius ista accipimus. Si au-
 tem perseuerauero huic dignationi dignis
 semper quantum in me est actibus et effectibus
 respondere etiam mansionem em apud me fa-
 ciet tam pater enutritus quam filius eruditus

Sermo.

Sic et verissime tam ex eo quod nexus patris et filii quod ex ineffabili delectationis dulcedie spiritus sanctus cognoscit esse patris. Ubi cum quod est pater et filius ibi eorum nexus. id est spiritus cum eis est. Sed quia de hoc sacramento in digne loquitur in expertus qui non est conficius huius secreti commertum: qui iam non intrinsecus calami lingue in experientiam cordis. id est ego miser peccator: qui in stercore meo putruerit: ut iumentum putrescor: cor meum redeo ad me: ipsum supplicans deo si forsitan ex hoc veniam inueniam apud eum qui est super omnia deus benedictus in secula amen. **¶** Verum quia dicitur. **¶** Gre. miracula non sanctum faciunt sed ostendunt. ideo ut huius gloriosi principis thome apostoli sanctitatem preclaram saltem tenuiter declaremus. Ecce in passionali legitur quod patriarcha in duobus annis spacio orationis gratia rotam nauigio puenit. qui requisitus a summo pontifice de thoma apostolo et eius miraculis coram clero et populo ita ut nouit respondit dicens. **¶** Civitas in qua venerabilis thome corpus requiescit vltra vocatur. totius regni nostri caput per medium autem ciuitatis illius phison vniuersa de padisi fluminibus emanat. que a fidelissimis christianis tota ut decet inhabitatur. inter quos nullus erroneus aut infidelis habitare potest quin aut citius respiscat aut inopinatus casu moribundus corruat. **¶** Paululus autem extramena urbis illius modis sepatus est aquis profundissimi lacus vndique septus in illo monte est turris excelsa: in cuius summitate beati thome apostoli ecclesia posita est in circuiu autem eiusdem lacus de foris in honore. xij. apostolorum xij. sunt monasteria. **¶** Predictus autem mons vbi thome apostoli monasterium est nullatenus minum accessibilis est infra annum: neque illum temere adire aliquis audet. sed et patriarcha in die thome sacra misteria celebraturus non nisi semel in anno cum circuique aduenientibus locum et ecclesiam ingrediatur. **¶** Adueniente autem annua festiuitate apostoli. viij. diebus ante festum et viij. diebus post festum lacus predictum montem circuidans ita tortus et uanescit ut vix discernatur: vix aqua ibi fuerit et ideo fit concursus fidelium et omnes male habentes languorum suorum remedia meritis apostoli indubitanter consequuntur. Est enim intra sacra san-

ctorum illius ecclesie ciborium argenteo et lapideibus preciosis mirifice decoratum. intra quod preciosissima concha argenteis dependet catenibus: bene intra se preciosum illum thesaurum seque corpus apostoli quod adhuc integrum et illesum ac si illa die sit depositum perseuerat. in qua concha tanquam adhuc viuus erectus stare videtur. **¶** An cuius conspectum aurea lapa plena balsamo argenteis restibus pendet. que semel in anno accessa nec balsamum diminutum nec lapa extinguita reperitur. quo balsamo quicumque punctus fuerit sanabitur a quacumque infirmitate. **¶** Deinde predictus patriarcha accedens ad missarum solennia cum suis suffraganeis predictam concham expandit et corpus apostoli in se de aurea collocat super altare. cuius adhuc figura et integritas talis permanet qualis fuerat cum per modum discerneret propter deum. **¶** Facies eius tanquam sydnus rutilat. capillos bene rubros et pene usque ad humeros desluentibus. **¶** Barbam vero ruffam et crispam sed non pliaz vniuersam formam visum pulcherrimam. vestitus etiam duricia et integritas eadem adhuc permanet. **¶** Itaque corpe eius factum in cathedra posito statim missarum solennia celebrantur. **¶** Cum autem eucharistie precipendi tempus aduenit: patriarcha consecratis hostiis in altari componit: et cum magna reuerentia ad locum ubi apostolus sedet eas deserit. et flexis genibus eas apostolo offert. quas apostolus extensa manu de terra suscipit ut non mortuus sed viuus esse credatur. **¶** Suscepas autem hostias in palma extensa conseruat singula singulis morituris. **¶** Vniuersi itaque vtriusque sexus populi cum magna deuotione et reuerentia accedunt vniuersi alium. et hostias de manu apostoli ore suscipiunt apostolo porrigente. **¶** Si quis autem infidelis vel alia qualicumque peccati macula infectus communicaturus accesserit: omnibus videntibus apostolus manum cum hostiis retrahit et claudit nec quod diu penes est peccator eam aperit. **¶** Peccator autem ille nunquam euadit quin aut statim respiscat et penitentia ductus ab apostolo communiō sumat. aut atque cretat moriatur. quod cernentes quicumque infideles relicto errore suo mori ad fidem conuertuntur. **¶** His omnibus solenniter patris et tota illa ebdomoda in laude apostoli transacta: patriarcha cum episcopis suis sacrum corpus a

postoli in locum suū cum debita reuerentia
exponit singulis cum laude in sua redeūti
bus. Post hoc tora illa lacī pfunditas mon
nem angēns aquis alueum suū vt antea fu
erat vt terrime replet: et in latum et pfunduz
sicut ante fuerat se extēdit. Talibz autem pa
triarcha referēte audinis Calixtus papa se
cundus cū toto clero dominuz laudauit pa
trē et bndixit

VIII De nativitate dñi nostri

Ortus est sol

O magna legētiū vt dicit
Gre. debet esse discretō vt
in sacro eloquio cum vn?
quicqz sermo dñ non semp vnā eādēmqz
rem signare credat. Nā vnus idēmqz sermo
pluribz vnā significatōem sepe auditui ige
nt: et aliā cordi imprimi. p quod informam
vt rāto fidentius ad interiorē sensum recur
ram: quāto euidētius claret qz quis p exte
riorē sensum mime edificat. quod in ppo
suo inuēit euidētē. Quid em̄ huic festo cō
fere laudis si fm̄ exteriorē sensum thēma no
strum exponat. vt scz dicamus hodie solem
coeli: qui hēti et nudius tertius sibi oriebat
quāto ergo minus est qd sonat exteriorē tā
to diligentius querat quod later interiorē. cū
enī liquet qz p solem xps designat. Un̄
canit ecclia. Ex te em̄ ortus est sol iusticie xpi
deus noster. Et hic sol hodie ortus est super
terā: qd huic festo p maxima laude applica
tur. hoc em̄ pconiuz nulli alteri diei poterit
applicari. Hinc greg. di. Sepe sacro eloqo
dñs solis appellatōe figurat sicut p pphetaz
Zachariam vl. dñ. Vobis timētibz nomen
meū oriet sol iusticie. **U**erba itaqz
posita de sole xpo intellecta exponi possūt
dupl. allegorice et tropologicē. hoc est miste
rialiter et moraliter. Misterialiter de xpo et
ecclia: moraliter vero de qualibet aīma fide
li cui dñs in spū oritur ad salutem. Primā
acceptōem breuiter percurramus vt secunde
acceptōni morosius intēdamus. De p̄rio
scōdum qz verbum ppositum in sacra scrip
tura quadrupl. cum toridē effectibz inueni
tur. Erat em̄ totus m̄ds aī ortum h? solis
quatuor malis opprēssus. que vicz mala sol

xps in ortu suo misericōditer amouebat. Fuit v
qz totus m̄ds ante ortum solis xpi errore ex
ceatus. affectu carnali deprauatus. demōi
bus subiugatus. inferno deputatus. P̄rio
dico ate ortum huius solis hoc est ate nati
uitatem xpi totū genus humanū paucis ex
ceptis ydolatriā sequebātur. adorātes lapi
des et ligna volucres celi et bestias terre. De
quibz dñ Gen. vi. Sensus et cogitatō hūa
ni cordis in malū pna sunt ab adolescentia
sua. et apls Roma. i. Butauerūt gloriā
incorruptibilis dei in ymaginē corruptibil
iomis et volucz et quadrupedū et serpentuz
et seruiērūt creature potius qz creatori. De
us ergo veniēs in m̄dm tenebras erroris p
p̄dicatōem illuminauit di. Johan. xiiij. Si
creditis in deum et in me credite. ac si dicat
Lapides et ligna que tanqz deos colitis ipsi
non sunt dñ sicut ego sum deus. nam vt ait
psal. Omēs dñi gentium demonia. De hoc
ortu dñ Naum. vi. Ortus est sol et auolauē
runt locuste. per locustas saltātes dans itel
ligere errores: qui quasi de malo in malum
saltāt. Scōdo ate ortum huius solis totum
humanū genus fuit carnali affectu depua
tum: sic em̄ dñ Gen. vi. Eis caro corripe
rat viā suā. Venit ergo xps et p suā amarissi
mam passionē oēm carnalem affectum in
electis suis penitus arefecit. vt fm̄ aplm. ij.
Cor. v. Qui viuūt iam nō sibi viuāt: sed ei
qui p omibz mortuus est. qz vt idē ait gal.
v. Qui sunt xpi carnem suā crucifixerūt cū
vicijs et cōcupiscētijs. De hoc ortu et ei affe
ctu dñ Jac. i. Ortus est sol cum ardore et ex
iccatum est fenū. s. carnalitatē. Juxta illud
Esa. Omīs caro fenum. Unde Bernard?
Pudeat sub spineo capite membra ducere
vitā delicatā. Tercio ate solis huius ortum
humanū genus demonibz extirrit subiuga
tum. Nam ex originali et actuali peccato to
tum humanuz genus paucis exceptis erat
sub iugo dyaboli nec p̄ria virtute ab hoc li
berari poterat sed optuit vt hoc fieret p deū
incarnatum. Hinc Job. xij. Nunc p̄iceps
huius m̄di eticietur foras. quod expoīt glo.
P̄iceps m̄di. i. reproboz eticietur foras de
cordibz electoꝝ. Quod pulcre sub metha
phora Job. lx. declaraf vbi dñ. Absorbebit